

GALUS MITZRAYIM - פרשת וארא

Avraham Avinu's trip to Mitzrayim was the Maaseh Avos that set into motion historical laws which were to be activated for and by the banim¹. This was the Egyptian exile. Galus Mitzrayim, in turn, was the archetypal galus². All other exiles are but another twist in the forces unleashed through Egypt³. And, in turn, our redemption from Egypt ensured a built-in redemption from every exile⁴. Galus Mitzrayim was also an archetype for personal exile, which refers to any situation where we fail to actualize our spiritual potential⁵, for the soul is in exile in the body, and the redemption from Egypt gave all of us the inherent potential to redeem those souls⁶.

Galus Mitzrayim was not only the archetypal exile, it itself resulted in the other exiles, for Galus Mitzrayim was never completed. Had we completed Galus Mitzrayim, that is to say had we completed all the tikun that was inherent in the potential of Galus Mitzrayim, we would never have needed another Galus⁷. We would have gone straight into Israel after receiving the Torah and never come out again. Moshe Rabbeinu would have been Moshiach. His spiritual power was such that had he led us into the land of Israel, no force on earth could have overturned that.

THE EXILE IS A PART OF THE REDEMPTION

The Hagadah of Pesach says that not only were we עבדים to Pharaoh, but had we not been released, we would have still been משועבדים to Pharaoh, a change in the language. Later it also says: And therefore G-d took us out of עבדות to חרות, and from גאולה to שעבוד. Whereas עבודת refers to physical slavery, שעבוד refers to a debt or an obligation. In the case of the Jews, we might have been freed physically, but we would still have been slaves to the culture and impurity of Egypt. Hence, the Exodus was as much a spiritual redemption – גאולה, as it was a physical one - חרות⁸.

¹ עיין בט"ז בראשית מה יד ועוד הרבה

² פחד יצחק, פסח, מאמר א ס"ד

³ רמב"ן מז כח: הרמב"ן עושה חמש השואות בין גלות מצרים וגלות אדום אור גדליהו שמות דף ו בכח היה נכלל כל הגלויות בתוך גלות מצרים ... ולכן מצינו שאמרו חז"ל על מה שנאמר לאברהם אבינו בשעת ברית בין הבתרים "וגם את הגוי" – "וגם" לרבות שאר מלכיות, כי בפירוש בתורה לא נכתב רק גלות מצרים, ושאר הגלויות הם מצד רבוי בקרא, ודבר זה הוא כלל גדול בתורה, כי דבר הנכתב בפירוש הוא העצם, ומה שלצד הוא כטפל

⁴ אור גדליהו שם: והגאולה מגלות מצרים היתה גאולה בכח מכל הגלויות ... [וזה] הכוונה במה שאמר הקב"ה אהי אשר אהי ומביא רש"י אהיה עמם בצרה הזאת כמו שאהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות ... ומזה מוכח גם כן שיהיה עוד גאולות

⁵ אור גדליהו שם, עמוד 9: כמו שיש גלות כלל וגאולת הכלל, כן יש ענין של גלות בפרטיות, שיכול האדם הפרטי להיות בגלות, כי הרי יש לכל נברא כחות גדולים, שבתוך כל אחד יש חלק אלוקי ממעל, וכביכול יש בכל אחד הבחינה של אנכי ארד עמך, שהאנכי יורד בכל אחד ואחד מכלל ישראל, ומבואר בספרים שאנכי מרמז על תורה, על האנכי ד' אלוקיך, ובכל אחד יש זה האנכי ... וכשאין כחות הנשמה מאירים תוך הגוף, אז נקרא שהנשמה הוא בגלות.

⁶ אור גדליהו וארא עמוד 26: ארבע לשונות אלו של גאולה שייכים גם לכל יחיד ויחיד ... והנשמה של האדם הוא בגלות אצל הגוף וגו' ע"ש

⁷ אור גדליהו וארא עמוד 23: ואילו זכו ישראל היו סובלים גלות מצרים בשלימות והיו זוכים להגאולה, אך בזה שלא נשלמה הגלות במצרים הוצרכו לעוד גלויות, ומה שנכלל בגזירה הרביעית הוא בפועל בגלות הארוך הזה.

⁸ רב צדוק הכהן, פרי צדיק, פסח י (ספר ויקרא): עבדים היינו כו' הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו וכו'. כבר עמדו על שינוי הלשון התחיל בלשון עבדים ואחר כך אמר לשון משועבדים וכן אחר כך בפסקא לפיכך הוציאנו מעבדות לחרות כו' ומשעבוד לגאולה גם כן לשון עבדות ולשון שעבוד, הענין דעבד, היינו קנוי בקנין גופו, ומשועבד, היינו על ידי חוב שיש עליו, וזה שכתוב עבדים היינו כו' ויוציאנו ה' אלוקינו לחרות, ומכל מקום היה עוד לפרעה טענות עלינו שרדף אחרינו, והיינו מפני

The ironic thing is that the exile was as actually a part of the spiritual redemption. שעבוד מצרים, as much as the redemption, came to purify and to elevate the Jews to the highest levels possible. The suffering of the slavery was a purification for sure. But beyond that, G-d develops His relationship with the Jewish people through their slavery, and begins to hold them to a higher standard.

At the end of last week's parsha Moshe Rabbeinu asks Pharaoh to let Bnei Yisrael go. In response, Pharaoh makes the Jewish People gather the raw material (the straw) for making their bricks, without reducing their quota¹. The Jewish people are forced to spread themselves over all of Egypt in an attempt to meet this new decree (This is actually the fourth decree as described in אור גדליהו in the essay cited in footnote 3 below)². They are so pressed that they are forced to stop keeping Shabbos, with all its benefits, a day when they not only rested but congregated together, giving them a sense of unity. Now that unity, and its power, is gone³. The Jews are now also more exposed to the Egyptian man in the street, who shows himself no less cruel than Pharaoh and his taskmasters. (Hence, when the plagues do come, no Egyptian is spared⁴.) The Jews now suffer not only the hardship of the slavery, but the total despair of thinking that nothing will help – they will be slaves forever⁵. Moshe Rabbeinu complains to G-d that his Shlichus made things worse⁶.

הקטרוג שהיה עוד וכמו שכתבו במכילתא והמים להם חמה כתיב חסר אל תיקרי חומה אלא חמה שאף על ישראל היה קצף ... זו"ש ואילו לא הוציא כו' משועבדים היינו לפרעה במצרים והיינו אף שמדינת מצרים נחרבה ופרעה נאבד מכל מקום משועבדים היינו לקליפת פרעה במצרים שהוא ערות הארץ ואף שישאלו היו גדורים מן העריות או (כמ"ש שיר השירים רבה) מכל מקום לא זכו להתברר במדת צדיק יסוד עולם והיה עוד עליהם קטרוג ושעבוד

¹ שמות ה': (ז) לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: (ח) ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה נזבחה לאלקיננו: (ט) תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר: (י) ויצאו נגשי העם ושטריו ויאמרו אל העם לאמר כה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: (יא) אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר:

² שמות ה': (יב) ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן:

³ אור גדליהו וארא עמוד 23: הגזירה הרביעית ... היא גזירה הכי קשה, שנקח מהם כח האחדות, וכן דרשו חז"ל על מה שכתוב "לא תאספון לתת תבן לעם" שכתוב לא תאספון באלף (מלשון אסיפה), שביום השבת היו נאספים יחד, והיו קורין באגרות של גאולה, ובגזרת פרעה ניטל מהם יום השבת שבו היו שובתים ממלאכה, ונכלל גם כן שלא יתאספו יחד, רק יתפזרו בכל ארץ מצרים.

⁴ אור גדליהו וארא עמוד 23: ובאמת בחז"ל מבואר שעל ידי הויפץ העם נגזר על מצרים העשר מכות, שהרי ההמון עם במצרים היה להם טענה ... [ש]הם לא עשו כלום לבני ישראל, ורק להמלוכה היו בני ישראל עבדים ... לכן גזר הקב"ה שיתפזרו בכל ארץ מצרים בכדי שכל בני מצרים יעבדו בבני ישראל ויתלוצצו בהם.

⁵ שמות ו' ט: ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה (ע"פ ממעמקים עמ' 27)

⁶ שמות ה': (כב) וישב משה אל ה' ויאמר אד-ני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי: (כג) ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך:

וכתב הכתב וקבלה: אין כוונתו בזה לטעון למה לא הצילם עד שישלחם, כי כבר הודיעו ית' שלא ישלחם כ"כ מהרה עד אחר רבוי הנפלאות, אבל טען על שלא יצילם מאשר הרע כעת על העם והכביד העבודה עליהם במניעת התבן ובוזה הם בצרה גדולה (רא"ש):

אמנם באור החיים שיטה אחרת והוא הבין שמשו עכשיו בקש גאולה מידי: לדבר בשמך וגו' והצל וגו' פירוש מלבד טענות הראשונות עוד הוא קובל לפני מלך איך יהיה הדבר הזה, כי מאז דברתי לרשע זה בשמך לא די שלא עשה אלא הוסיף להרע, ודקדק לומר מאז פירוש משעה עצמה שהזכיר לו שמו יתברך נתמלא חמה, כי בזה יוכר הדבר כי מה שעשה הוא משנאתו את ה', וממיעוט ערכו בעיניו נתכוון לזלזל ח"ו, ואין לך מרים יד במלך ונוגע בכבודו כזה, ונתכוין משה בזה לומר כי איך לא נתקנא אל עליון לכבוד שמו להציל לישראל מידו למנעו מהרע לעמו תיכף ומיד, הגם שלא יהיו ראויים ישראל לנס מצד עצמן, יהיו ראויים למען שמו יתברך אשר חילל רשע בגובה לבו, והוא אומרו והצל לא הצלת בתמיהה איך לא הצלת אותם למען מנאץ שמך, וכפל לומר ב' הצלות לרמוז כי בלא טעם זה הם עומדים להצלה, ולזה שלחו:

Chidushei HaRim says that Moshe was indeed the source of things getting worse, for Moshe Rabbeinu was operating at a level of Midas HaDin, and, as the new leader of the Jewish People, he caused the whole Jewish nation to now be judged by this higher standard¹. At some deeper, spiritual level, the Jewish people were indeed able to be held to this higher standard. But, in the world of action, עולם המעשה, they still needed the cushion of² מדת הרחמים.

G-d responds by speeding up the redemption³. However, there is a price to be paid for this: the Jewish people leave Mitzrayim early but have to go through subsequent exiles to make up what was lost⁴. Moshe Rabbeinu can now no longer lead the Jewish people into Israel, for his level of spirituality was such that it would preclude further exiles⁵. The nature of these future exiles must perforce reflect the exact conditions to complete the tikun of Klal Yisrael. Hence, since the fourth decree -- gathering straw for bricks causing the Jewish people to spread throughout Egypt -- is ended prematurely, our exile will also reflect that spreading of the Jewish people throughout the nations⁶.

All of this was a part of the Divine plan. In fact, as things seemed to be getting worse G-d was putting all the elements of redemption into place. From the time that Moshe was taken into the palace by Pharaoh's daughter, this redemptive unfolding had been going on⁷. The first verse of Sefer Shemos testifies that all the sons of Yaakov went into Egypt with names of redemption⁸, for the purpose of the exile, of any exile, was the redemption that came after⁹.

¹Sfas Emes explains as follows: When G-d first made the upper worlds, he made it according to Midas Hadin. But, when He made the lower worlds, He made them according to a mixture of Midas HaDin and Midas HaRachamim. The higher worlds, however, continued to remain as pure Midas HaDin. Moshe Rabbeinu came to elevate the Jewish people so that they would be operating according to the level of these higher worlds:

שפת אמת מובא באור גדליהו וארא עמוד 25: בעולם המחשבה נשאה הבריאה במדת הדין, רק שבעולם המעשה שיתף עמו מדת הרחמים, וישראל שהם עלו במחשבה תחילה יש להם שייכות למדת הדין אשר עלתה במחשבה תחילה

²אור גדליהו וארא עמוד 25: אך גם בבני ישראל אינו מתקיים בפועל במעשה על פי מדת הדין, וכמו שאמר הרה"ק מגור לפרש מה שאמרו חכמנו ז"ל אין לך דבר העומד בפני הרצון, היינו שאין שום דבר המעכב רצונותיו של האדם, ובהרצו יכול האדם להיות שלם לגמרי וגו'

³אור גדליהו וארא עמוד 24: ובשביל שבני ישראל לא יכלו לסבול עול השעבוד ומשרע"ה אמר למה הרעתה בשביל צערן של ישראל, לכן אמר לו הקב"ה עתה תראה – פירוש מה שהיה צריך להיות לאחר זמן – בכדי להשלים הד' מאות שנה, יהיה כבר "עתה", שהקב"ה ימהר את הקץ בשביל ישראל.

⁴אור גדליהו וארא עמוד 24: ומדבר זה גופא שאמר משה למה הרעתה וגרם שקושי השעבוד לא השלים הד' מאות שנה, נגרם שיהיה צורך לעוד גלויות

⁵אור גדליהו וארא עמוד 24: וזה גופא היתה הסיבה שמשעה רע"ה לא היה ביכולתו להכניס את בני ישראל לארץ, וכמו שאמרו חז"ל שכל מה שעשה משה יש לו קיום לנצחיות ומעשה ידיו של משרע"ה לא היו בטלים, ואילו היה משרע"ה מכניס את בני ישראל לארץ, לא היו ישראל גולים ובית המקדש לא היה חרב

⁶אור גדליהו וארא עמוד 23: ומה שנכלל בגזירה הרביעית הוא בפועל בגלות הארוך הזה. וכן כמו שגזירה הרביעית היתה בעיקר הפיזור, כן גלות זה עיקר הגזירה היא הפיזור.

⁷ממעמקים, עמ' 27: אכן לצד סיפור הדלות מגלה התורה גם כיצד הוכנו שלבי הגאולה. התורה הק' מערבת בתוך סיפור הגלות הכנת הרפואה לאותה מכה, כיצד סיבבה ההשגחה העחינה את שורשי הגאולה (בסיפור נס לידת משה ...) ע"ש

⁸שמות רבה (א ה): ואלה שמות בני ישראל – על שם גאולת ישראל נזכרו כאן. ראובן שנאמר 'ראה ראיתי את עני עמי', שמעון על שם 'וישמע אלוקים את נאקתם' לוי על שם שנתחבר הקדוש ברוך הוא לצרתם מתוך הסנה.

⁹ממעמקים, שם

The Jewish people are the only people in history about whom exile was announced – by G-d Himself to Avraham Avinu – *even before they came into existence*¹. The Ramchal tells us - *ומתוך עומק הצרות הרבות והרעות מצמיח ישועה*. The principle is counter-intuitive but true that, the more that evil expresses itself, the greater is the revelation of G-d's Oneness, when that revelation occurs. The increase in the רע appears to contradict יחודו. But G-d is busy under the surface of history. His ישועה of HaSh-m is growing inside the רע. In the end, when His Revelation emerges out of this hiddenness (and annuls the רע in the process), it deepens our appreciation of its greatness and strength. The evil of the Egyptians was not just the price to be paid for allowing choice. The growth of the רע reflects the expanded potential of His later Revelation².

This, says the Sfas Emes, is clear from the verses themselves. Our parsha brings four languages of redemption:

והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי³

Each one of these redeemed the Jewish people from an Egyptian decree, each decree harsher than the next⁴. Within every one of the first three decrees lay the seeds of one of the levels of redemption⁵:

והוצאתי אתכם מתוך סבלת מצרים, והצלתי מעבדתם, וגאלתי בזרוע נטויה ובשפטים גדולים

The fourth and worst decree was that Bnei Yisrael should gather their supply of straw⁶. What this means is that each new level of slavery triggered a deeper and fuller level of redemption. The decree of the straw allowed for a level of redemption defined as *אתכם לי לעם*, that the Jewish people were redeemed to the point of being taken as G-d's Chosen people. (Here, the redemption from the decree illustrates that the decree itself was the lack of unity of the Jewish people.)⁷

¹ פחד יצחק, פסח, מאמר עא ס"ג: כנסת ישראל היא האומה היחידה אשר בהיותה עוד דבר שלא בא לעולם: כבר נגזרה עליה גזירת גלות ושעבוד אצל אומות העולם. (שנאמר לאברהם אבינו: ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו') ולא עוד אלא שעצם ביאתה לעולם באומה זו בגלות ובשעבוד נתקיימה.

² דעת תבונות ס' מ (עמ' כו): אמנם, הנה זה הוא מחוקו של היחוד העליון לבדו ב"ה - להראות עוצם ממשלתו השלמה; שכל הזמן שהוא רוצה, מניח העולם להיות סוער והולך בילדי הזמן, עת אשר שלט הרע בעולם. ולא עוד, אלא שאינו מעכב על ידי הרע הזה מעשות כל אשר בכחו לעשות, ואפילו מגיעות בריותיו עד הדיוטא התחתונה. אפס כי לא מפני זה יאבד עולמו, כי הממשלה לו לבדו, והוא עשה, והוא סובל, והוא מחץ, והוא ירפא, ואין עוד מלבדו. והנה זה יתד חזק לאמונת בני ישראל, אשר לא ירך לבם לא מאורך הגלות ולא ממרירותו הקשה, כי אדרבה, הרשה הקב"ה והניח לרע לעשות כל מה שבכחו לעשות, כמו שביארנו. ובסוף הכל - כל יותר שהקשה הרע את עול סבלו על הבריות, כן יותר יגלה כח יחודו ית' וממשלתו העצומה אשר הוא כל יכול, ומתוך עומק הצרות הרבות והרעות מצמיח ישועה בכחו הגדול ודאי

³ שמות ו (ו) לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבלת מצרים והצלתי אתכם מעבדתם וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים: (ז) ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים:

⁴ אור גדליהו, ריש וארא (עמוד 22): ה' לשונות של גאולה הם כנגד ה' גזירות שגזר פרעה על ישראל.

⁵ שפת אמת מובא באור גדליהו וארא עמוד 23: שבכל ג לשונות כתיב גאולה מתוך הצרה עצמה, והוצאתי אתכם מתוך סבלת מצרים, והצלתי מעבדתם, וגאלתי בזרוע נטויה ובשפטים גדולים

⁶ אור גדליהו שם: וגזירה הרביעית היתה "תכבד העבודה על האנשים וגו' ואל ישעו בדברי שקר" והיא הגזירה הכי קשה

⁷ אור גדליהו וארא עמוד 23: לשון הרביעית כתיב ולקחתי אתכם לי לעם שזה עיקר החסרון והגזירה בצרה זו – מה שהם מפוזרים, והגאולה היא הלקיחה להיות מיוחדים לעבודת יתברך וגו'

And so, slavery produces the Exodus – the birth of the Jewish people – and finally the purpose of the creation can begin. What this means is that the slavery and the Exodus, with all its attendant miracles, paralleled the creation.

Central to this were the **מכות**. The **מכות** come to show G-d's total involvement with His world. Three times during the **מכות** the word "תדע" is used:

למען תדע כי אין ד' בקרב אלוקינו¹ (שמות ח ו)

למען תדע כי אני ד' בקרב הארץ² (שמות ח יח)

בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ³ (שמות ט יד)

The first testified to His reality ('אין כד'), the second to His Hashgacha (אני ד' בקרב) and the third to His omnipotence (אין כמוני)⁴ - one of the 13 principles of our faith⁵. Faith was not to be left as an abstract philosophy or even as a tradition. It was to be tangibly demonstrated!⁶

The miracles show that G-d not only once created the world, but continues to be involved - G-d's Providence permeates all levels of reality (the ten plagues). But the plagues were also a **שינוי במערכת הטבע**⁷, a change in the very order of creation. By showing a new set of laws, essentially a new creation, the plagues proved that not only does **השם** provide ongoing **השגחה** but that He is the Creator of the Universe as well. The plagues worked backwards, re-establishing the purity of creation⁸ and its moral purpose⁹. They too are ten, like the ten sayings of creation.

¹ שמות ח ה: ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיר לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארנה: (ו) ויאמר למחר ויאמר כדברך למען תדע כי אין כידוד אלהינו:

² שמות ח יז) כי אם אינך משלח את עמי הנני משליח בך ובעבדיך ובעמך ובבתיך את הערב ומלאו בתי מצרים את הערב וגם האדמה אשר הם עליה: (יח) והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן אשר עמי עמד עליה לבלתי היות שם ערב למען תדע כי אני ידוד בקרב הארץ:

³ שמות ט יד) כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגפתי אל לבך ובעבדיך ובעמך בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ:

⁴ של"ה

⁵ אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו הוא **בורא**, **ומנהיג** לכל הברואים, והוא **לבדו** עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. ועל זה באו המכות בשלוש קבוצות דצ"ך, עד"ש, באח"ב

⁶ של"ה, שם: וכן נצטוינו לידע דבר זה בידיעה אמיתית, ולא די באמונה מצד הקבלה, רק ידיעה בלב מצד ההשגה, כמו שנאמר, "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ד' הוא אלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד" (דברים ד), "ד' הוא האלוקים" זוהי מציאות ד' ית' "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" זוהי השגחתו בעליונים ובתחתונים, "אין עוד" זה מורה על יכולתו.

⁷ According to the Maharal (גבורת ד', פ, לב קטע המתחיל ודע) it is only the river turning to blood which is of this order. All the other things do happen in some form, he states, and their miraculous nature lay in their size, their timing, their not entering Goshen and other factors.

⁸ מהר"ל גבורות ד' פ' נו

⁹ צדקת הצדיק קצא: ערוב: הפליתי נגד כבוד את אביך – מדת דרך ארץ וד"א רק כשמכירים שהכל מהש"י ולכן נאמר בו כי אני ד' בקרב הארץ = אמיתות מדת ד"א דבר: הפלה נגד לא תרצח – מדה כנגד מדה שחין: נגד לא תנאף – שהיו מיפין עצמן (לא תרצח ולא תנאף ב הפכים ומצרים שטופי זמה אבל הם בכלל ישוב העולם וזהורים מלא תרצח והיה גם בזה טענה לכן איתא (בדבר) והפלה וגו' ברד: בגושן לא היה

There was a further group of ten, the Ten Commandments. These reflected the purpose of the creation¹. (There are other groups of ten and the Maharal says that they are all connected with the unfolding of the order of creation².) The Exodus was the transition in fact, from the ten sayings of nature to its inner content, the Ten Commandments³.

THE NATURE OF GALUS

The Jewish nation is considered to be in Galus when it is subject to the pervasive values, culture and ideals of the Galus civilization⁴. Ultimately, it is our minds which are in Galus – we begin to think about issues and values – about medical ethics, politics, economics, the family ... like the host nation⁵.

But there is more. Our lowered spiritual level causes the Shechinah to go into Galus, i.e. to be revealed in places where it is mixed with טומאה and therefore cannot fully glow⁶. But when G-d taught us this principle, He taught it as a source of comfort – that He would accompany us into exile and stay with us there: בראשית מו ד: אנכי ארד עמך. מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. In fact, He would count Himself as one of the Jewish people who went into exile!⁷

¹ פחד יצחק, חנוכה, מאמר ד ה: והנה רצון ד' נתגלה לנו בשתי מערכות ... עשרה מאמרות ... היא חכמה חיצונית לגבי חכמת התורה (עשרה מאמרות).

שם, פסח, מאמר מז ב: בעשרת מאמרות נברא העולם, ובעשרת הדברות ניתנה תורה... בארמית דבר (בפתח) פירושו מנהיג ועוד בכמה מקומות בפחד יצחק.

² ספר דרך חיים - פרק ה משנה ב: הקב"ה היה מנסה את אברהם בכל חלקי נסיון, ... וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים מפני שהקב"ה רצה לעשות להם נסים בכל החלקים כי אין הנסים שוים, ... כי התנא נקט הסדר לפי הבריאה, וזה כי התחיל בעשרה מאמרות נברא העולם דבר זה הוא התחלת הבריאה, ואחר כך עשרה דורות מאדם עד נח וכן עשרה דורות מן נח עד אברהם הכל המשך סדר העולם, וכן עשרה נסיונות נתנסה אברהם מה שהיה בהמשך העולם, וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים ועשרה נסים על הים הכל מה שהיה בהמשך סדר העולם, וכן עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום, וכן עשרה נסים נעשו לאבותינו במקדש, כל אלו הדברים מה שהיה נעשה ונתחדש כפי מה שהיה נמשך סדר העולם שברא הקב"ה. (ואמנם שרק כתב כאן שהדברים מופיעים במשנה לפי הסדר שהופיעו בברואה, אבל אפשר לומר שבא להדגיש שבאמת לבריאה יש סדר, ולכן חשוב להזכיר את הדברים לפי סדר הזה)

³ פחד יצחק, פסח, מאמר מז ו: המהלך הפנימי של גאולת מצרים הוא המעבר בהנהגת העולמית מן המאמר אל הדבור.

⁴Therefore the Greeks are considered to have exiled us spiritually, in the sense that Hellenistic culture rapidly took root on the very holy Israeli soil where Judaism ought to have been strongest. This is why the Greeks are considered one of the exile nations. The Jews were never in fact physically exiled by the Greeks. The Greeks conquered Israel but let the Jews stay on the land. But the Greeks did, very consciously, impose their Hellenistic culture on the Jews. And what was not done consciously was done by osmosis and seepage, similar to the way aspects of American culture and language can be found in every corner of the globe today. Greek culture was so powerful that about half of the Jewish population became Hellenistic, a term which in the Jewish historic literature refers exclusively to Jews who bought into the Greek culture. Thus the Greeks sapped Jewish civilization of energy, milking away reservoirs of the best of its youth, creeping insidiously into the head space of anyone not alert enough to fully understand its dynamic.

⁵ עיין בפחד יצחק, חנוכה בכמה מאמרים שגלות יון היא גלות השכל ובאמת זה עיקר הגלות ג"כ בגלות מצרים.

⁶רמח"ל, ספר הכללים, כללי פתחי חכמה ודעת, כלל תשיעי: ויש שני מיני גלות, גלות הענפים, שהם הנשמות והמלאכים, וגלות לשורש עצמו, פירוש לשכינה. ... כיון שהיא גולה, הגילוי לא נעשה... אלא במקום ששם מצב הקליפות. ולא כל אורותיה מתגלים שם, רק חלקים מהם... [ו]משם משפיעים לישראל, אך השפעתם חסרה מאד.

⁷ דעת זקנים מבעלי התוספות (בראשית מו ד): נמנה הקב"ה עמהם בעצמו ובכבודו שהרי בפרטן לא תמצא רק ס"ט

G-d is with us, but the Shechina is IN EXILE!¹ And exile means that G-d's presence is more hidden². Galus HaShechina is a situation where even the slightest, faintest idea that something else is independent of Him – be that nature or the Egyptians - has any power whatsoever³. The power that is lost to the Jews then gets transferred to the Galus Civilization. The Egyptians drew their power from exactly the same source as the Jews lost their power from – Galus means, in part, a שפע גדול to the nations of the world⁴.

So the real understanding of Galus is that it is an outward expression of our inner spiritual state. Our lowered spirituality leads to Galus HaShechina – the lowering of G-d's light to its minimum⁵ - which in turn leads to our physical Galus.

Galus, however, is not only a consequence; in its abject impurity, it provides the opportunity for tikun⁶. It is both the illness and the medicine, for G-d promises that He will exit the Galus, and that He will take us with him⁷.

The Maharal explains that Galus is ultimately an unnatural phenomenon, a breach in the natural order of the world⁸. It is not natural for the Jews to be dispersed⁹ and it is not natural for us to be subject to other nations. And, being unnatural, it is therefore destined to end. Neither the Shechinah nor the Jewish people belong in Galus. Perforce the laws of spiritual nature will prevail to end our exile. Geulah is no mere wish or hope; it is the intrinsic natural forces of history that will drive the world to this resolution¹⁰, for only that which is natural has continuity¹¹.

The reason that Galus is possible to begin with, explains the Maharal, is because the world is composed of both physical/material and spiritual components. These two dimensions, the material and the spiritual, reflect mirror images of each other. The

¹ רמח"ל, מאמר הגאולה, ח"א: הקלקול השלישי (של גלות) שיצאה השכינה וגלתה בין שרי הטומאה וכמה מיני מאורות עצומים וחזקים יצאו אחריה ונמסרו ביד קליפות

² דברים לא יח: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא
רמח"ל, מאמר הגאולה, ח"א: שכל הימים שהיו ישראל בגלות ... אותו האור הראוי לאותם הימים לא אבד

³ שיחות מוסר, ח"א, מאמר ב: ואחז"ל (ב"ר ר"פ וישלח): ... אפילו אתה מקימני כמה פעמים איני קם. וגו' ... ולא יתכן לראות את כבוד ד' כל זמן שהכל מסביב טבע ועפר, והוא הוא הקרוי גלות השכינה. ... כשדיבר הקב"ה על הר סיני השתיק כל העולם, כדי שידעו הבריות קול אנכי ד' אלוקיך מן ההכרח לסלק כל קולות הטבע ... אפילו היו שרפים אומרים "קדוש קדוש קדוש ד' צבקות מלא כל הארץ כבודו" אף זו מסתירה ומונעת גילוי כבוד ד' במילואו

⁴ רמח"ל, מאמר הגאולה: ועל כן נמשך לאמות שפע גדול וכח ממשלה שלא היו בהם בראשונה

⁵ רמח"ל, מאמר הגאולה: ולא תאמר שלא נמשך מ[המאורות] שפע, כי אם כך היה, לא היה העולם עומד. אבל באמת לא נמשך אלא מה שצריך בהכרח ואי אפשר זולתו, ונמצא הכל בצמצום, על כן אין שמחה.

⁶ רמח"ל, מאמר הגאולה: והיתה הגלות ... לתועלת ישראל... כי אז קבלו המקטרגים חלקם

⁷ העמק דבר פרשת לך לך (בראשית יז): (ז) והקמותי את בריתי: הבטיחו להשגיח עליו ועל זרעו בהיותו בקרב עמים רבים עד שיגיעו לידי תכלית.

⁸ מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הגלות הוא שינוי וציאה מן הסדר

⁹ מהר"ל, נצח ישראל פ"א: מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הפיזור אינו דבר טבעי

¹⁰ מהר"ל, נצח ישראל פ"א: הגלות בעצמו הוא ראייה והוכחה ברורה על הגאולה ... וכל הדברים אשר הם יוצאים ממקום הטבעי והם חוץ למקומם, אין להם עמידה במקום הבלתי טבעי להם רק הם חוזרים למקום הטבעי [שאינו עומדים בתמידות רק הדברים הטבעיים], כי אם היו נשארים במרומם הבלתי טבעי להם, היה נעשה הבלתי טבעי טבעי.

¹¹ מהר"ל, נצח ישראל פ"א: שאין עומד בתמידות רק דברים טבעיים

Jews, who chose to attach themselves to core spiritual endeavors, are able to unify all forces. On the other hand, their failure to do so leads to a dissipation of these forces into the fragmented reality of the material. In the material world, things have their own identity and separate themselves into different directions. The four Galus nations represent this reality¹.

The Jews owe their existence to their spiritual content – they are pure form. Remove that form, and the Jews have no power in a pure world of material might. The Egyptians were just the opposite – pure matter and no form – slaves to themselves, to their drives and their self-made gods², totally reactive to their environment and captives captives of their own whims³. It makes perfect sense that the nation of form would be subjugated to the nation of matter when that form got lost⁴. But this very insight tells us us how the march towards Sinai – towards the spirit - was the secret of the Jews' physical redemption as well⁵.

¹מהר"ל, נצח ישראל, פ' כא: ומ"מ אי אפשר שלא יהיה העולם הזה בו מדריגה בקדושה מה... כי העולם הזה בא מן הש"י... ומפני זה העולם אשר הוא בעל גשם יש בו בחינה נבדלת בלתי גשמי, ובחינה זאת היא מצד הפועל שהוא נבדל מן הגשמי, ויש בעוה"ז ג"כ בחינה גשמית וזה מצד הנברא עצמו שהוא גשמי. וכנגד זה עמדו שתי בחינות מחולקות: א-עו"ג שהם נוטים אל הגשמי וזהו בחינה אחת, ב-והאומה הישראלית האומה הקדושה כנגד הבחינה השנית

²מהר"ל, אור חדש (ה יג): כי החומר שהוא חסר ראוי לו העבדות בפרט, וכדכתיב (בראשית כב ה) 'שבו לכם פה עם החמור', עם הדומה לחמור.

ויקרא יח ג: כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו...
ספרי שם: מנין שלא היו אומה באומות שהיו דרכיהם כמו מצרים? תלמוד לומר ' כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו'

³ממעמקים עמ' 38 & 39

⁴ממעמקים עמ' 42: כאשר ישראל נפלו ממדרגת הצורה השלימה הם נעשו ירודים יותר מאותה אומה אשר נאמר עליה (יחזקאל כג) "אשר בשר בשר חמורים בשרם" (על פי שמות רבה בא יח).

⁵ממעמקים, שם: אך לאחר שישראל חזרו לדרגתם העצמית - למדרגה הצורה השלימה - הם 'ירדו' על עם הדומה לחמור, ויצאו ממצרים.